

Projekt

z dnia 11 września 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR VIII/40/2024
RADY MIEJSKIEJ W BIAŁACZOWIE**

z dnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów na lata 2024-2028**

Na podstawie 18 ust. 2 pkt. 15 z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609, 721) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) Rada Miejska w Białaczowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów na lata 2024-2028 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała nr XLIII/278/2022 Rady Gminy Białaczów z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Białaczowa.

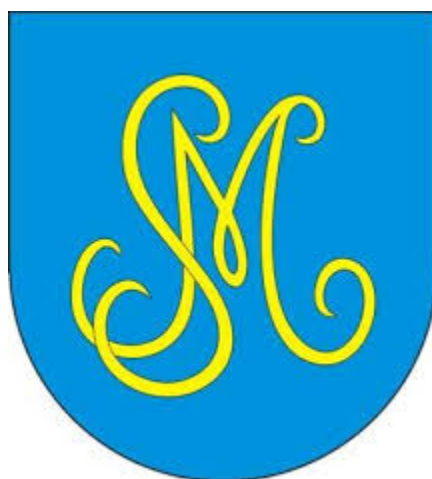
§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Waldemar Świtkowski

Załącznik do uchwały Nr VIII/40/2024
Rady Miejskiej w Białaczowie
z dnia 2024 r.

**Gminny Program
Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
dla Gminy Białaczów
na lata 2024-2028**

Spis treści

I WSTĘP i UZASADNIENIE PROGRAMU

II RAMY PRAWNE

II 1. Podstawa i otoczenie prawne

II 2. Zadania gminy

III CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

III 1. Definicja przemocy

III 2. Rodzaje, formy i skutki przemocy

III 3. Cykle przemocy

IV DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE BIAŁACZÓW

IV 1. Lokalizacja i demografia

IV 2. Dane Policji

IV 3. Procedura Niebieskie Karty

IV 4. Zespół Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie

IV 5. Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece

IV 6. Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie przemocy domowej

IV 7. Podsumowanie badań ankietowych

IV 7.1. Grupa badana, metodologia

IV 7.2. Ocena lokalnego zjawiska przemocy przez dorosłych mieszkańców

IV 7.3. Ocena lokalnego zjawiska przemocy, w tym przemocy rówieśniczej przez uczniów

V ANALIZA SWOT

VI HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

VII CELE

VII 1. Cel główny

VII 2. Cele szczegółowe

VIII ADRESACI PROGRAMU

IX PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

X POTENCJALNE ZAGROŻENIA i PRZESZKODY DLA REALIZACJI PROGRAMU

XI FINANSOWANIE ZADAŃ

XII MONTORING I EWALUACJA

Uzasadnienie

I WSTĘP i UZASADNIENIE PROGRAMU

Rodzina stanowi podstawowe środowisko dla życia, rozwoju i realizowania potrzeb człowieka, wprowadzając go w świat wartości i norm społecznych. Nie do oceny jest rola, jaką spełniają kontakty z osobami najbliższymi dla kształtowania się osobowości człowieka. Rodzina, funkcjonując w otoczeniu wpływów z zewnątrz zmienia się kształtując osobowość, poglądy, system wartości oraz styl życia jej członków.

To na etapie życia rodzinnego rozpoczyna się złożony oraz długofalowy proces przekazywania norm kulturowych oraz wartości społecznych i indywidualnych. Prawidłowe funkcjonowanie i spójność społeczeństwa jest skorelowana z prawidłowym wypełnianiem swoich ról przez rodzinę, co przekłada się na trwanie wartości o charakterze uniwersalnym.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. W sytuacji, gdy kondycja rodziny pogarsza się, oddziałuje to destrukcyjnie na funkcjonowanie nie tylko jednostki, ale i społeczeństwa.

Jednym z głównych czynników zaburzających harmonijne funkcjonowanie rodziny jest zjawisko przemocy domowej, gdyż wywołuje ono poczucie bezradności i jest źródłem lęku oraz bólu. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Przemoc domowa stanowi doświadczenie traumatyczne, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się dopiero w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie. Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, ale nade wszystko powoduje szkody w psychice u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Stosowanie przemocy może prowadzić u ofiary do niskiej samooceny, poczucia bezradności, bezsilności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób psychosomatycznych. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsada od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym jej członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu.

Przemoc domowa przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną i zaniedbanie. Przemoc domowa zazwyczaj ma charakter długotrwały i cykliczny. Kwestia ta pozostaje nadal ogromnym wyzwaniem dla służb i instytucji zainteresowanych losem osób zagrożonych przemocą lub już jej doświadczających.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy uznać niewątpliwie, że zasadnym jest prowadzenie efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszania jej negatywnych następstw w życiu społecznym, jednostkowym i rodzinnym. W tym duże znaczenie mają działania profilaktyczne, które zaszczerpienie odpowiednio wcześnie dają szansę na uniknięcie głębokiego kryzysu, a nawet tragedii.

Doskonalenie obecnego systemu ochrony i pomocy osobom uwięzonym w przemoc domową ma na celu przyczynić się do budowy bardziej zintegrowanego systemu pomocowego na rzecz rodzin i jednostek. Służy temu niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doświadczających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów (zwany dalej „Programem”), jako dokument o fundamentalnym znaczeniu dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.

Niniejszy Program został opracowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424), opierając się na wynikach analizy danych zastanych oraz badań ankietowych przeprowadzonych wśród lokalnej populacji w maju 2024 r. Program zakłada podjęcie interdyscyplinarnych działań ukierunkowanych na ochronę osób doznających przemocy, jak również podejmowanie działań wobec osób przejawiających zachowania agresywne oraz edukowanie społeczeństwa i promowanie postaw prospołecznych wolnych od przemocy.

Istotnym elementem Programu jest koordynacja działań podejmowanych na rzecz efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym.

Program będzie realizowany w perspektywie lat 2024–2028. Cele, działania i zadania Programu mogą i powinny podlegać ewaluacji.

II RAMY PRAWNE

II 1. Podstawa i otoczenie prawne

Niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów na lata 2024-2028 przygotowano **na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej** – z uwzględnieniem nowelizacji wprowadzonej na mocy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535), która obowiązuje w zasadniczej swojej części od 22 czerwca 2023 r.

Przeciwdziałaniu przemocy służą ponadto regulacje zawarte w poniższych aktach prawnych:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny;
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego;
- ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Cele przyjęte w niniejszym Programie korespondują z celami wyrażonymi w **Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030**, przyjętym na mocy Uchwały nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r.

Celem głównym Rządowego Programu jest: zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.

Natomiast cele szczegółowe to:

Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Należy również zwrócić uwagę na założenia Rządowego Programu, zgodnie z którymi w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców. Są to:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna: obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.

2. Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej: obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom doznającym przemocy domowej.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową: obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.

4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: obszar kierowany do

przedstawiciele instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano też przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej, pomaganie osobom doznającym przemocy domowej, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych.

Niniejszy Program stanowi kontynuację, a zarazem rozwinięcie celów poprzedniego Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026, który został przyjęty na mocy Uchwały nr XLIII/278/2022 Rady Gminy Białaczów z dnia 28 lutego 2022 r.

Z uwagi na pogłębione nowelizacje systemu przeciwdziałania przemocy – które uchwalono w 2023 r. – oraz na potrzebę dostosowania lokalnej polityki antyprzemocowej do nowych, krajowych regulacji prawnych, przyjmuje się do realizacji nowy dokument programowy w formie niniejszego Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów na lata 2024-2028.

W opracowaniu celów i zadań niniejszego Programu uwzględniono rozległe zmiany systemu przeciwdziałania przemocy, wprowadzone w życie na podstawie:

- Ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw;
- Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw;
- Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

- które zostały przybliżone w następnym podrozdziale.

II 2. Zmiany prawne w systemie przeciwdziałania przemocy wprowadzone w 2023 i 2024 r.

W roku 2023 i 2024 zaczęły obowiązywać nowelizacje, które w znacznym stopniu przekształciły dotychczasowe zasady funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy.

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw – zmieniła używaną dotąd od 2005 r. siatkę terminologiczną, wprowadzając nowe pojęcia „przemocy domowej” w miejsce „przemocy w rodzinie”, a także pojęcia „osoby doznającej przemocy domowej”, „osoby stosującej przemoc domową” i „świadka przemocy domowej”.

Ponadto na mocy tej nowelizacji zmianie uległy zasady organizacji i funkcjonowaniu Zespołów Interdyscyplinarnych, a w miejsce grup roboczych wprowadzono grupy diagnostyczno-pomocowe.

Dla wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” nie jest już wymagana zgoda osoby doznającej przemocy domowej, ani osoby stosującej przemoc domową. Obowiązkiem grupy diagnostyczno-pomocowej stało się zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność. Wprowadzono zasadę, że jeżeli realizacja procedury NK napotyka trudności, każdemu członkowi grupy diagnostyczno-pomocowej przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej. Natomiast zakończenie procedury „Niebieskie Karty” nastąpi w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy lub rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Niezależnie od podstawy prawnej do zamknięcia procedury, zadaniem grupy diagnostyczno-pomocowej będzie monitorowanie sytuacji osób uczestniczących w procedurze „Niebieskie Karty” przez 9 miesięcy od jej zakończenia.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw rozszerzyła od 15 sierpnia 2023 r. katalog zakazów, które mogą zostać wydane osobie stosującej przemoc przez funkcjonariusza Policji lub Żandarmerii Wojskowej, sąd (postanowieniem o udzielenie zabezpieczenia) i sąd (postanowieniem o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie

zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby dotkniętej przemocą, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa).

Nowe rodzaje zakazów obejmują:

- zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą – gdy osoba stosująca przemoc swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą;
- zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą – gdy osoba stosująca przemoc swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, a także gdy osoba stosująca przemoc nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;
- zakaz wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą i przebywania na tym terenie – jeżeli osoba dotknięta przemocą w rodzinie uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Zakazy, do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane.

Zakazy tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
 - ✓ osobę dotkniętą przemocą lub
 - ✓ kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba dotknięta przemocą domową może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub
- wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub
- zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą, lub
- zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą, lub
- zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą, i przebywania na tym terenie.

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym i orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

Kodeks postępowania cywilnego nakłada na sąd obowiązek szybkiego rozpoznania sprawy. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku. W przypadku wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia akt sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją.

Sąd uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc w rodzinie ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową,

wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc nie może zbliżyć się do osoby dotkniętej tą przemocą.

Postanowienia sądu, o których mowa powyżej, oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą, i przebywania na tym terenie, są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Niestosowanie się do zakazów przez osobę stosującą przemoc domową stanowi wykroczenie.

Najnowszą zmianę prawną ważną z punktu widzenia celów niniejszego Programu wprowadziła Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie – w zasadniczej swojej części - 15 lutego 2024 r. W mediach została określona jako „Ustawa Kamilka” lub „Lex Kamilek”.

W myśl tej nowelizacji w art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej dodano punkt 4a i 4b oraz ust. 8, co oznacza zmiany w procedurze zapewnianiu dziecku ochrony przed przemocą domową przez pracownika socjalnego. Przed podjęciem decyzji o interwencji na podstawie art., 12a pracownik socjalny w uzgodnieniu z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką dokona oceny ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka.

II 3. Zadania gminy

W myśl art. 6 ust. 2. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

III CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

III 1. Definicja przemocy

Przez przemoc domową rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.*

III 2. Rodzaje, formy i skutki przemocy

Przemoc domowa może przybierać różne formy.

- 1) **fizyczna** - naruszanie nietykalności fizycznej. Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;
- 2) **psychiczna** - naruszenie godności osobistej. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, groźenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia;
- 3) **seksualna** - naruszenie intymności. Przemoc seksualna polega na zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;
- 4) **ekonomiczna** - naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.;
- 5) **zaniedbanie** - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

III 3. Cykle przemocy

Na cykl przemocy składają się trzy następujące po sobie fazy:

- 1) **Faza narastania napięcia** - Tę pierwszą fazę cyklu przemocy charakteryzuje pojawienie się co raz więcej sytuacji konfliktowych oraz wyczuwalny wzrost napięcia w związku. Partner staje się drażliwy, każdy drobiazg wyprowadza go z równowagi, jest ciągle spięty i poirytowany, swoje emocje wyładowuje na partnerce: może ją poniżać, krytykować. Sprawia wrażenie, jakby nie panował nad swoim gniewem. Każdy szczegół jest dobrym pretekstem do wszczęcia konfliktu i awantury. W tej fazie partner może więcej pić alkoholu, przyjmować narkotyki lub inne substancje odurzające. Reakcją partnerki najczęściej jest to, że za wszelką cenę stara się jakoś opanować sytuację. Zaczyna przeproszać partnera za swoje zachowanie, uspokajać go, wywiązywać się z wielką starannością ze swoich obowiązków i zachcianek partnera. Zaczyna jakoś usprawiedliwić swoje zachowania. Ciągle zastanawia się co jeszcze może zrobić aby tylko nie doszło do wybuchu agresji, skrzywdzenie jej i dzieci. Tłumaczy sobie powody, przez które partner jest taki nerwowy, poirytowany czynnikami zewnętrznymi: miał generalnie zły dzień, to przez alkohol, miał ciężki dzień w pracy. Czasem zdarza się, że kobiety wywołują same w pewnym momencie kłótnie po to, żeby "mieć to wszystko już za sobą";
- 2) **Faza ostrej przemocy** - W tej fazie napięcie, które narastało w partnerze znajduje upust. Zachowanie jego staje się bardzo nieprzewidywalne, gwałtowne, często wpada w szał. Wybuchy gniewu mogą wywołać małe drobiazgi np. pozostawienie jakiejś rzeczy w danym miejscu, opóźnienie posiłku. Dochodzi do eksplozji zachowań agresywnych, które mogą objawiać się biciem pięściami, przedmiotami (książka, garnek, kabel itp.), kopaniem, groźenie bronią, duszeniem. Można zaobserwować również silne natężenie agresji słownej. Kobieta ponownie stara się zrobić wszystko, żeby uspokoić partnera i ochronić siebie. Jednak bez względu na to, co robi: przeprosza, stara się

uspokoić partnera, jest miła, uprzejma czy też biernie się poddaje stosowanej przemocy, nie przynosi to oczekiwanego efektu. Jego złość, frustracja narastają co raz bardziej. Po zakończeniu wybuchu przemocy partnerka często jest w szoku. Odczuwa wstyd i przerażenie, jak również złość i bezradność, jest oszołomiona. Skutki użytej przemocy mogą być różne, te fizyczne to m.in. podbite oko, siniaki i otarcia, wybity ząb, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, a nawet śmierć. Od strony psychologicznej następstwem doznawania przemocy może być apatia, depresja, a nawet samobójstwo;

3) **Faza miodowego miesiąca** - W momencie, kiedy sprawca wyładował już swoje emocje i wie, że przekroczył różne granice, zmienia się w zupełnie inną osobę. Zaczyna przeproszać partnerkę za to co zrobił, szczerze żałuje swojego zachowania, obiecuje że TO już nigdy się nie powtórzy, że nie wie zupełnie co się z nim stało, starając się znaleźć zewnętrzne wytłumaczenia dla swojego zachowania. W tej fazie sprawca tej przemocy zaczyna okazywać skruchę, ciepło i miłość. Przynosi kwiaty, prezenty, zachowuje się tak, jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Dbą o ofiarę, spędza z nią czas i utrzymuje satysfakcjonujące kontakty seksualne, itp. Patrząc z zewnątrz na takie osoby można odnieść wrażenie, że są szczęśliwą, świeżo zakochaną parą. Dzięki takiemu zachowaniu partnera kobieta zaczyna wierzyć, że jednak jej ukochany się zmienił i naprawdę niedawny akt przemocy był tylko incydentem. Spełniają się jej marzenia o cudownej miłości, odczuwa bliskość i zespolenie z partnerem. Życie we dwoje jest znowu piękne i pełne nadziei. Widzi go takiego jakiego chce go widzieć, w końcu on jest nie tylko "agresorem, lecz nieraz udowodnił, że potrafi być miły i dobry. Jeśli wcześniej kobieta weszła na drogę prawną (złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, sprawa rozwodowa itp.) w tej fazie może się wycofać z tych działań, wierząc, że sytuacja wróciła do normy i przemoc już nie powróci. Faza miodowego miesiąca jednak mija i niebawem zatacza się krąg i znowu pojawia się faza narastania napięcia. Ta faza cyklu przemocy ma niezwykle silny wpływ na pozostawanie osoby jej doznającej w krzywdzącym związku. To tutaj powstają złudne nadzieje, że sprawca zmieni się. Łatwo pod wpływem tego co dzieje się w tej fazie, zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch etapów. Prawdziwym zagrożeniem jakie niesie ze sobą ta faza jest fakt, że przemoc w następnym cyklu jest jeszcze gwałtowniejsza. Cykle takie mogą trwać przez wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy "miodowego miesiąca", wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. To co kiedyś było w fazie "miodowego miesiąca" przyjemności przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy.

IV DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE BIAŁACZÓW

Diagnoza problemu przemocy w gminie Białaczów została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji działających na terenie gminy bądź obejmujących zasięgiem swojego działania mieszkańców gminy Białaczów.

IV 1. Lokalizacja i demografia

Gmina Białaczów to gmina wiejska (od 2024 r. gmina miejsko-wiejska), położona w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie opoczyńskim. Graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Opoczno,
- od północnego zachodu z gminą Sławno,
- od południowego zachodu z gminą Żarnów,
- od zachodu z gminą Paradyż.

Powierzchnia gminy wynosi 115 km², co stanowi 0,6% powierzchni województwa łódzkiego i 11% powierzchni powiatu opoczyńskiego. Siedzibą władz gminy jest miejscowość Białaczów. Administracyjnie gmina składa się z 14 sołectw: Białaczów, Kuraszków, Miedzna Drewniana, Ossa, Parczów, Parczówek, Petrykozy, Radwan, Skronina, Sobień, Sędów, Wąglany, Zakrzów, Żelazowice.

Rozmieszczenie sieci osadniczej jest stosunkowo równomierne. Siedziba gminy położona jest centralnie w stosunku do całego jej obszaru i jest zarazem największą miejscowością pod względem liczby ludności. Bardziej zwarty obszar zabudowy znajduje się we wschodniej części gminy (Skronina – Petrykozy - Parczówek).

Gmina Białaczów (wg stanu na koniec 2023 roku) liczy ogółem 5569 mieszkańców, w tym nieznacznie przeważają (2 799) kobiety nad mężczyznami (2 770). Średnia gęstość zaludnienia wynosi ok. 48 osób/km².

W ciągu ostatnich trzech lat liczba ludności gminy stale maleje i zmniejszyła się o 1,71%.

Największy udział w ogólnej liczbie ludności mają mieszkańcy w wieku produkcyjnym (w 2023 r. było to: 61,87%).

Tab. 1. Ludność gminy Białaczów w l. 2021-2023

	2021	2022	2023
Liczba ludności ogółem	5666	5592	5569
Kobiety	2821	2780	2770
Mężczyźni	2845	2812	2799
Liczba ludności wg ekonomicznych grup wieku			
Wiek przedprodukcyjny	1076	1034	1031
Wiek produkcyjny	3481	3460	3446
Wiek poprodukcyjny	1109	1098	1092

Źródło: Raport o stanie gminy na 2023 r.

IV 2. Dane Policji

Liczba interwencji domowych Policji ogółem stale maleje (spadek o 47,96%). W tym liczba interwencji domowych dotyczących zgłoszeń przemocy domowej utrzymywała się w latach 2021-2022 na bardzo zbliżonym poziomie, aby znacząco zmniejszyć się w roku 2023 o 18,75%.

Zgodnie z danymi Policji coraz więcej osób doznaje przemocy domowej (wzrost o 166%). W tym przemocy najczęściej doświadczają kobiety. Należy też zauważyć bardzo niepokojącą tendencję wzrostową w przypadku doznających przemocy osób małoletnich poniżej 13 r.ż. (trzykrotny wzrost w latach 2022-2023).

W roku 2023 skokowo (o 140%) wzrosła liczba osób stosujących przemoc domową. W tym dominują mężczyźni i to będący pod wpływem alkoholu (w roku 2023 stanowili oni 66,66% ogólnej liczby sprawców).

Tab. 2. Interwencje Policji w sprawie przemocy domowej w l. 2021-2023

		2021	2022	2023
Liczba interwencji domowych Policji (ogółem)		909	660	473
Liczba interwencji domowych dot. przemocy domowej		95	96	78
Liczba osób doznających przemocy domowej	Ogółem	6	8	16
	Kobiety	5	5	9
	Mężczyźni	1	0	1
	Małoletni do 13 r. ż.	0	2	6
	Małoletnie 13-18 r. ż.	0	0	0

Liczba osób stosujących przemoc domową	Ogółem	5	5	12
	Kobiety	0	0	4
	Mężczyźni	5	5	8
	Nieletni	0	0	0
W tym sprawcy pod wpływem alkoholu	Ogółem	4	5	8
	Kobiety	0	0	0
	Mężczyźni	4	5	8
	Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji		0	0	0

Dane: Policja

IV 3. Procedura Niebieskie Karty

Liczba procedur „Niebieskie Karty” wszczętych na terenie gminy Białaczów wykazuje wahania, ale biorąc pod uwagę tylko lata krańcowe widać tendencję wzrostową. Na przestrzeni lat 2021-2023 nastąpił wzrost założonych „Niebieskich Kart” aż o 57,14%.

Jedynym podmiotem, który zakłada procedurę „Niebieskie Karty” na terenie gminy Białaczów jest Policja. Wyjątkowo w 2023 r. jedną z procedur zainicjowało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie.

Tab. 3. Liczba założonych Niebieskich Kart na terenie gminy Białaczów w l. 2021-2023

	2021	2022	2023
Ogółem, w tym przez	7	5	11
Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	0
Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Placówki Służby Zdrowia	0	0	0
Placówki szkolno-wychowawcze	0	0	0
Policję	7	5	10
Inne instytucje i organizacje	0	0	1*
Inne	0	0	0

Źródło: MOPS

*PCPR

IV 4. Zespół Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie

Poniżej zestawiono w formie tabelarycznej dane na temat działań podejmowanych przez Zespół Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie w latach 2021-2023 na rzecz mieszkańców gminy Białaczów, uwikłanych w zjawisko przemocy domowej.

Mieszkańcy gminy korzystają z większości dostępnych form wsparcia, niemniej z porównania danych widać, że zdecydowanie najbardziej popularną formą wsparcia są rozmowy ze specjalistami zatrudnionymi w Zespole.

W ciągu ostatnich trzech lat zmalała o 40,42% liczba mieszkańców Białaczowa, będąca beneficjentami Zespołu Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie.

Tab. 4. Działania Zespołu Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie na rzecz mieszkańców gminy Białaczów w l. 2021-2023

	2021	2022	2023
Porady	53	45	32
Rozmowy	7	2	5
Terapia indywidualna	15	1	-
Terapia rodzinna	4	-	-
Terapia małżeńska	2	-	1

Konsultacje	1	-	10
Grupa wsparcia (ps)	-	-	-
Grupa wsparcia (as)	-	-	-
Grupa wsparcia (przemoc)	-	-	-
Warsztaty integracyjne	-	-	-
Dyżur telefon alarmowy	4	6	2
Porady prawne	7	9	3
Przygotowanie pism (radca prawny)	1	2	3
Interwencja	-	-	-
ŁĄCZNIE	94	65	56

Źródło: MOPS

IV 5. Przepiępstwa przeciwko rodzinie i opiece

Z porównania zebranych danych statystycznych wynika, że:

- od 3 lat nie doszło do wszczęcia ani jednego postępowania w sprawie rozpijania małoletniego (art. 208 k.k.), ani w sprawie gróźb karalnych co nie musi oznaczać, że do przypadków takich zachowań nie dochodzi w ogóle,
- od dwóch lat nie wszczęto żadnego postępowania w sprawie nie alimentacji.

Tab. 5. Przepiępstwa przeciwko rodzinie i opiece w gminie Białaczów w l. 2021-2023

		2021	2022	2023
Znęcanie się nad rodziną	Wszczęte	1	0	1
	Stwierdzone	1	0	1
	Zakończone	1	0	1
Groźba karalna	Wszczęte	0	0	0
	Stwierdzone	0	0	0
	Zakończone	0	0	0
Rozpijanie małoletniego	Wszczęte	0	0	0
	Stwierdzone	0	0	0
	Zakończone	0	0	0
Niealimentacja	Wszczęte	4	0	0
	Stwierdzone	4	0	0
	Zakończone	4	0	0
Inne	Wszczęte	10	10	15
	Stwierdzone	5	5	6
	Zakończone	10	10	14

Dane: Policja

IV 6. Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie przemocy domowej

Instytucje i służby działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Białaczów:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Białaczowie;
- 2) Zespół Interdyscyplinarny;
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 4) Placówki oświatowe;
- 5) Przychodnia Rodzinna w Białaczowie.

Na terenie powiatu opoczyńskiego funkcjonują także placówki i instytucje współpracujące z miejscowymi służbami pomocowymi oraz działające na rzecz mieszkańców gminy Białaczów dotkniętych problemem przemocy rodzinie. Należą do nich:

- 6) Komenda Powiatowa Policji w Opocznie;

- 7) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opocznie;
- 8) Zespół Interwencji Kryzysowej i poradnictwa Specjalistycznego w Opocznie;
- 9) Sąd Rejonowy w Opocznie;
- 10) Zespół Kuratorskiej Służby sądowej Sądu rejonowego w Opocznie;
- 11) Prokuratura Rejonowa w Opocznie;
- 12) Poradnia Leczenia Uzależnień w Opocznie;
- 13) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opocznie.

IV 7. Podsumowanie badań ankietowych

IV 7.1. Grupa badana, metodologia

W maju 2024 r. przeprowadzono badania ankietowe mające na celu oszacowanie skali występowania przemocy domowej na terenie gminy Białaczów oraz postawy mieszkańców wobec tego problemu.

Diagnoza powstała na zamówienie i we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Białaczowie, a jej wyniki wraz z przedstawieniem wszystkich odpowiedzi w formie graficznej zostało ujęte w osobnym dokumencie. Poniżej przedstawiono główne wnioski, które uzyskano w wyniku badania.

W badaniu posłużono się anonimowymi ankietami, a na pytania odpowiedzieli losowo dobrani reprezentanci:

- a) dorosłych mieszkańców gminy (96 osób),
- b) uczniów ze szkół podstawowych na terenie gminy (96 osób).

Badanie ankietowe odbyło się przy użyciu ankiety online (metoda CAWI). Ankietowani byli informowani o anonimowym charakterze badania i możliwości odstąpienia od niego na każdym etapie.

IV 7.2. Ocena lokalnego zjawiska przemocy przez dorosłych mieszkańców

- Dorosli mieszkańcy gminy wykazują postawę wychowywania dzieci bez użycia przemocy i karcenia cielesnego. Zdaniem 82% badanych „bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców”, a niemal jednogłośnie (98%) odrzucają pogląd, że „kary fizyczne hartują dziecko i pomagają mu lepiej radzić sobie w przyszłości”. „Aby prawidłowo wychowywać dziecko, należy od czasu do czasu dawać mu klapsa” – z taką postawą wychowawczą nie zgadza się z kolei 90% badanych.

Wykres 1. Przekonania mieszkańców na temat wychowywania dzieci

- Wśród powodów zachowań agresywnych i przemocowych badanie mieszkańcy najczęściej wymieniają nieumiejętność radzenia sobie w problemami (85% odpowiedzi) przez osoby stosujące przemoc. Drugi czynnik, który również uzyskał więcej, niż połowę odpowiedzi, to stres (63%).
- Mniej niż połowa badanych mieszkańców deklaruje, że nie zna żadnej osoby, która doświadczałaby przemocy domowej (44%). Blisko 1/3 (dokładnie 28%) respondentów potwierdza, że zna takie osoby, a drugie 28% ma podejrzenia, że zna kogoś doznającego przemocy domowej. Większość mieszkańców podała, że nie zetknęła się nigdy osobiście z przemocą domową (61%), niemniej pozostały niemały odsetek (39%) deklaruje, że ma takie doświadczenia.

Wykres 2. Znajomość osób doświadczających przemocy domowej

- Ponad połowa ankietowanych mieszkańców (52%) uważa, że do przemocy domowej dochodzi w gminie raczej rzadko. Natomiast zdaniem 19% - dochodzi do niej raczej często, 18% bardzo rzadko, a 11% bardzo często.
- Ponad połowa z badanych mieszkańców (57%) nie zgłosiła nigdzie faktu doświadczenia przemocy.
- Zdaniem badanych najlepsze sposoby przeciwdziałania przemocy domowej to zaostrzenie kar dla sprawców (91% odpowiedzi) oraz edukację społeczeństwa (65% odpowiedzi).

IV 7.3. Ocena lokalnego zjawiska przemocy, w tym przemocy rówieśniczej przez uczniów

- Uczniowie czują się bezpiecznie w swoich szkołach – blisko połowa (49%) podaje, że zdecydowanie czuje się bezpiecznie, a 38%, że raczej tak.
- Powyższe nie oznacza jednak, że do przemocy rówieśniczej nie dochodzi w ogóle. Połowa (50%) ankietowanych uczniów podaje, że nigdy nie doświadczyła przemocy w szkole. W drugiej połowie uczniów uczniowie najczęściej deklarowali (18%), że doznaje przemocy w szkole kilka razy na rok, 16%, że kilka razy w miesiącu, 11%, że kilka razy w tygodniu, a 5%, że codziennie.

Wykres 3. Częstotliwość doświadczania przemocy w szkole

- Zdecydowanie najczęściej zachowań przemocowych mają dopuszczać się chłopcy (tak uznało 89% ankietowanych uczniów.)
- Na pytanie o przyczyny dopuszczania się przez uczniów przemocy, najczęściej wskazywano na brak poczucia, że sprawiają komuś przykrość (47% odpowiedzi). Na drugim miejscu znalazła się chęć zyskania respektu (41% odpowiedzi), a na trzecim chęć poniżenia innych (34% odpowiedzi).
- Z różnych form zachowań przemocowych w szkole, najczęściej zdaniem uczniów ma mieć miejsce obmawianie kogoś za jego plecami – tylko 17% uznało, że nie dzieje się to nigdy, 15%, że kilka razy w roku, 18%, że kilka razy w miesiącu, najwięcej, bo 31%, że kilka razy w tygodniu, a pozostałe 17%, że codziennie.
W bardzo zbliżonych proporcjach odpowiedzi sklasyfikowano wysmiewanie kogoś i przezywanie: 19% uznało, że nie dzieje się to nigdy, 12%, że kilka razy w roku, 18%, że kilka razy w miesiącu, najwięcej, bo 31%, że kilka razy w tygodniu, a pozostałe 20%, że codziennie.
Natomiast wandalizm, zabieranie pieniędzy lub rzeczy oraz grożenie komuś i szantaż to zjawiska, które występują w lokalnych szkołach zdecydowanie najrzadziej. W każdym przypadku znacznie ponad połowa badanych uczniów oceniła, że do takich zachowań nie dochodzi nigdy.

Wykres 4. Częstotliwość zjawisk przemocowych w szkole

- Uczniowie bardzo wysoko oceniają własne zachowanie w szkole. Największa grupa uczniów (44%) ocenia własne zachowanie w szkole jako wzorowe, 33% jako bardzo dobre, a 29% jako dobre. Zdaniem pozostałych 3% badanych uczniów ich zachowanie jest poprawne. Żaden badany uczeń nie uznał swojego zachowania jako nagannego.
- Ponad połowa (51%) uczniów nie wie, czy w ich szkole jest praktykowany zwyczaj prześladowania najmłodszych uczniów. Niewiele mniej, bo 45% odpowiada przecząco, a 4% potwierdza, że taki zwyczaj istnieje.
- Uczniowie mają bardzo wysokie zaufanie wobec kadry szkoły. W przypadku doświadczenia przemocy uczniowie zdecydowanie najczęściej deklarują, że zwróciliby się o pomoc do wychowawcy (63% odpowiedzi). W drugiej kolejności do swoich rodziców/opiekunów (41%) i swojego przyjaciela (40%), a w trzeciej do dyrektora szkoły (30%).

Wykres 5. Zaufanie uczniów wobec różnych osób w szkole w przypadku doświadczenia przemocy

- Połowa uczniów ocenia, że w razie bójki na szkolnym korytarzu, pozostali uczniowie przyglądaliby się temu zdarzeniu lub nagrywali zajście telefonami (50%). Znacznie mniejsza część uczniów (33%) podaje, że zawiadomiliby nauczyciela, 9%, że udawaliby, iż nie widzą, a pozostałe 8%, że inni uczniowie staraliby się rozdzielić uczestników bójki.

- Na pytanie o działania mogące zwalczyć przemoc w szkole uczniowie zdecydowanie najczęściej sygnalizowali konieczność sprawiedliwego karania winnych (52%).
- Uczniowie czują się bezpiecznie w swoich domach – aż 85% podaje, że zdecydowanie czuje się bezpiecznie, a pozostałe 15%, że raczej tak jest. Uczniowie niemal jednogłośnie (92%) twierdzą, że nigdy nie doświadczyli przemocy w domu. Natomiast pozostałe 8% podaje, że mają takie doświadczenia. W tym 6% określa, że doznali przemocy domowej kilka razy do roku, 1%, że doświadcza kilka razy w roku, a 1%, że kilka razy w tygodniu.
- Uczniowie w większości deklarują, że nie znają żadnej osoby doświadczającej przemocy w rodzinie (67%). 9% uczniów twierdzi, że zna takie osoby, a pozostałe 24% twierdzi, że nie jest pewna, ale ma takie podejrzenia.
- Okazuje się, że uczniowie w relatywnie niskim stopniu, lecz mieli styczność z każdą z podanych form przemocy internetowej. Zdecydowanie najrzadziej jest to włamanie na konto w social mediach (88% uczniów podaje, że nie zdarzyło się to nigdy im, ani ich znajomym). Niewiele mniej uczniów (81%) podaje, że nigdy nie zetknęli się z podszywaniem się pod inne osoby na portalu społecznościowym, ani z groźbami i szantażem (80%). Z drugiej strony w środowisku szkolnym najczęściej ma dochodzić do przypadków udostępnienia prywatnej wiadomości innym - 40% uczniów wskazało, że nie zdarzyło im się to nigdy, 29%, że raczej rzadko dochodzi do takich zachowań, 23%, że czasami, a 8%, że bardzo często.

V ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej przedsiębiorstwa. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), *threats* (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu). Analiza SWOT pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń. Metodę tę można stosować w obliczu występującego problemu lub zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowania skutków.

Analiza SWOT polega na podzieleniu zebranych informacji na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S** (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę,
- **W** (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę,
- **O** (*Opportunities*) – szanse: wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany,
- **T** (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Tab. 6. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie oraz dobra współpraca wielu podmiotów, np. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białaczowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policji, przedstawicieli oświaty, służby zdrowia, PCPR, kuratorów sądowych; • doświadczenie, wiedza i kwalifikacje kadry działającej na rzecz osób/ rodzin z problemem przemocy; • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego; • przeważający udział w strukturze mieszkańców osób w wieku produkcyjnym, 	<ul style="list-style-type: none"> • niskie zainteresowanie udziałem w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową; • brak mieszkań socjalnych/ chronionych na terenie gminy dla osób / rodzin doznających przemocy domowej; • brak na terenie powiatu placówki, w której chronienie mogłaby otrzymać osoba/rodzina doznająca przemocy. • zbyt mała dostępność do specjalistów: psychologa, terapeuty, mediatora rodzinnego;

<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie wsparcia przez asystenta rodziny; • rozpowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy poprzez stronę www; internetowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt duża liczba zadań spoczywających na pracownikach socjalnych MOPS i dzielnicowych KPP, co zwiększa ryzyko wypalenia zawodowego; • stale malejąca liczba ludności;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zmiany prawne z lat 2020-2024 umożliwiające bardziej skuteczne udzielanie pomocy osobom / rodzinom zagrożonym i doznającym przemocy domowej; • zmiana postaw społecznych, obalanie mitów i stereotypów dotyczących przemocy; • wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemu uzależnienia i współuzależnienia; • stałe podnoszenie kwalifikacji pracowników służb i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak konsekwentnych działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową, poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc; • negatywne wzorce zachowań społecznych obecne w mediach; • bezradność, bierność oraz niechęć do współpracy osób doznających przemocy domowej; • konsekwencje psychospołeczne izolacji i życia w czasie pandemii Covid-19 (2020-2023).

VI HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Harmonogram działań określa cele i zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów na lata 2024-2028. Działania są dostosowane do potrzeb lokalnych oraz zgodne z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Sformułowano je uwzględniając dotychczasowe doświadczenia związane z realizacją Programu w latach ubiegłych.

Wdrażanie rozpocznie się po jego uchwaleniu, zaś działania zaplanowane do realizacji będą wprowadzane w formie ciągłej.

VII CELE

VII 1. Cel główny

Eliminowanie występowania zjawiska przemocy domowej poprzez podniesienie świadomości społecznej oraz zapewnienie profesjonalnego systemu przeciwdziałania zachowaniom przemocowym.

VII 2. Cele szczegółowe

Tab. 7. Cele strategiczne, zadania, działania, realizatorzy i wskaźniki realizacji Programu.

CEL OPERACYJNY I:			
Zapewnienie efektywnych mechanizmów instytucjonalnej pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc domową			
Zadanie	Działania	Realizator	Wskaźniki
1. Świadczenie skoordynowanych działań z myślą o zapewnieniu bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie wsparcia psychologicznego, medycznego, prawnego, terapeutycznego, prawnego, socjalnego, • wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”, • monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy i rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy 	MOPS w Białaczowie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, • liczba opracowanych planów pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”, • liczba rodzin i osób objętych pomocą i wsparciem • liczba osób umieszczonych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, • liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych, • liczba osób objętych monitoringiem • liczba monitoringów
Termin realizacji: zadanie ciągłe (2024-2028)			
2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych względem osób stosujących przemoc domową.	Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i stosującymi przemoc omową motywującymi do skorzystania z dostępnych form pomocy	Zespół interdyscyplinarny	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych rozmów, • liczba osób,
	Wydawanie skierowań do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym	Zespół interdyscyplinarny	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydanych skierowań, • liczba uczestników programów, • liczba zawiadomień o wykroczeniu z art. 66c k.w.
Termin realizacji: zadanie ciągłe (2024-2028)			
CEL SZCZEGÓŁOWY II:			
Podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie zjawiska przemocy domowej			
Zadanie	Działania	Realizator	Wskaźniki

<p>1. Prowadzenie działalności profilaktycznej, informacyjnej i edukacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpowszechnianie w środowisku lokalnym informacji o kampaniach i programach profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (w tym broszur, ulotek, plakatów oraz materiałów edukacyjno-informacyjnych), • prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki w zakresie agresji i przemocy, m.in. poprzez organizowanie warsztatów i szkoleń; • wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania pozytywnych relacji wśród jej członków. • upowszechnianie wiedzy w zakresie cyberprzemocy i innych przejawów zagrożenia ze strony nowoczesnych technologii komunikowania (w tym haking, kradzież danych, trolling, fake news itd.). 	<p>Zespół Interdyscyplinarny, MOPS w Białaczowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, Komisariat Policji, Kuratorzy sądowi, placówki służby zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj podjętych działań, • liczba lokalnych podmiotów dystrybuujących materiały edukacyjno-informacyjne na temat przemocy domowej, • liczba działań w placówkach oświatowych w ramach programów profilaktycznych, • liczba partnerów społecznych, w tym podmiotów trzeciego sektora,
--	--	--	---

Termin realizacji: zadanie ciągłe (2024-2028)

**CEL SZCZEGÓŁOWY III:
Podnoszenie poziomu wiedzy oraz doskonalenie kompetencji zawodowych osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej**

Zadanie	Sposoby realizacji	Realizator	Wskaźniki
<p>1. Usprawnianie i poszerzenie współpracy podmiotów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz uzależnieniom</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie regularnych spotkań przedstawicieli podmiotów pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w celu konsultacji i wymiany doświadczeń. 	<ul style="list-style-type: none"> • MOPS w Białaczowie, • Zespół Interdyscyplinarny, • KPP w Opocznie, • GKRPA w Białaczowie, • placówki oświatowe, kuratorzy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych działań • rodzaj podjętych działań

2.Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie warsztatów i szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy; • gromadzenie i udostępnianie fachowych publikacji dot. przemocy domowej, • finansowanie udziału w szkoleniach i konferencjach dla osób i grup zawodowych bezpośrednio związanych z pracą na rzecz osób doznających przemocy domowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • MOPS w Białaczowie, • Zespół Interdyscyplinarny, • KPP w Opocznie, • GKRPA w Białaczowie, • placówki oświatowe, • kuratorzy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zrealizowanych szkoleń i innych działań edukacyjnych, • liczba przeszkolonych osób, • tematyka szkoleń • liczba tytułów nabytej literatury fachowej i czasopism.
Termin realizacji: zadanie ciągle (2024-2028)			

VIII ADRESACI PROGRAMU

- Adresatami Programu są:
- Rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy domowej;
- Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy;
- Świadkowie przemocy
- Mieszkańcy Gminy Białaczów, przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi problemem przemocy domowej.

IX PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Przewiduje się, że realizacja zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028 przyczyni się do osiągnięcia następujących efektów na terenie Gminy Białaczów:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej i zapobieganie eskalacji przemocy,
- zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla osób uwikłanych w przemoc domową,
- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin zamieszkujących gminę,
- zwiększenie adekwatności i skuteczności podejmowanych działań pomocowych,
- podwyższenie kapitału kompetencji kadr przeciwdziałających przemocy domowej,
- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy oraz wzrost wrażliwości społecznej na sygnały mogące świadczyć o przemocy domowej,
- zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy,
- wzrost poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doznających przemocy domowej.

X POTENCJALNE ZAGROŻENIA i PRZESZKODY DLA REALIZACJI PROGRAMU

- Opór społeczności lokalnej w korzystaniu ze specjalistycznej pomocy;
- Ukrywanie przez rodzinę przypadków występowania aktów przemocy i niechęć do współpracy ze służbami;
- Negatywne wzorce zachowań społecznych – zjawisko dziedziczenia przemocy;
- Stereotypowe wyobrażenia o osobach doświadczających przemocy domowej;
- Brak odpowiedniej infrastruktury mieszkaniowej umożliwiającej skuteczne odizolowanie agresora;
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- (Nad)używanie przez członków rodzin substancji psychoaktywnych;

- Brak konsekwentnych działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową;
- Poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc.

XI FINANSOWANIE ZADAŃ

Źródłem finansowania zadań realizowanych w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028 są środki własne Gminy Białaczów przewidziane w planie finansowym poszczególnych jednostek organizacyjnych Gminy.

Środki na obsługę administracyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego przewidywane są w planie finansowym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białaczowie.

Na realizację zadań określonych w niniejszym Programie na 2024 rok zaplanowano kwotę 5 000,00 zł.

XII MONTORING I EWALUACJA

Monitoring realizacji Programu umożliwi wgląd w podejmowane działania , ocenę ich skuteczności oraz w razie potrzeby podjęcie działań korygujących. Uzyskanie informacji pozwoli na planowanie działań i rozwijanie Programu w przyszłości. Monitoring i ewaluacja będzie prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Białaczowie na podstawie informacji pozyskanych od realizatorów Programu.

Ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco. Jej istotą jest dostarczenie odpowiedzi jaka jest trafność, skuteczność i użyteczność Programu. Ma także na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto przewidywane efekty realizacji programu.

Koordynatorem realizacji programu jest Kierownik MOPS w Białaczowie.

Każdego roku do 30 czerwca za poprzedni rok kalendarzowy Zespół Interdyscyplinarny z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej sporządzać będzie sprawozdanie z realizacji Programu.

Uzasadnienie

Z uwagi na nowelizację systemu przeciwdziałania przemocy – które uchwalono w 2023 r. – oraz na potrzebę dostosowania lokalnej polityki antyprzemocowej do nowych, krajowych regulacji prawnych, przyjmuje się do realizacji nowy dokument programowy w formie niniejszego Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów na lata 2024-2028.

Uchwalenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424). Program wyznacza cele i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do zmniejszenia występowania zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Białaczów oraz zminimalizować jego skutki.

Uzasadnienie

Z uwagi na nowelizację systemu przeciwdziałania przemocy – które uchwalono w 2023 r. – oraz na potrzebę dostosowania lokalnej polityki antyprzemocowej do nowych, krajowych regulacji prawnych, przyjmuje się do realizacji nowy dokument programowy w formie niniejszego Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Białaczów na lata 2024-2028.

Uchwalenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424). Program wyznacza cele i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do zmniejszenia występowania zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Białaczów oraz zminimalizować jego skutki.